

משרד החינוך
המינהל למדע וטכנולוגיה

תכנית לימודים במקצוע

כלכלה הנדסית

(ניהול התפעול)

מעודכנת לתשע"א ספט' 2010	רמת לימוד יה"ל: 2	סמל המקצוע: 18.00
--------------------------	----------------------	----------------------

ועדת ההיגוי

- פרופ' אהוד מניפו
פרופ' מן המניין להנדסת תעשייה וניהול, יו"ר מייסד, מרכז עירא לעסקים, טכנולוגיה וחברה, מופקד הקתדרה על שם סול ואייב קרוק לניהול יזמות, אוניברסיטת בן גוריון
- פרופסור ואדים לויט
ראש המחלקה לתעשייה וניהול מכללת אריאל.
- פרופסור מיכל צור
המחלקה לתעשייה וניהול אוניברסיטת תל אביב
- פרופסור מוטי פרנק
ראש המחלקה לניהול טכנולוגיה המכון הטכנולוגי חולון.
- ד"ר מגדה גרוס
מרכזת הועדה. ממונה מגמות (ניהול מערכות חברה ותעשייה) ומפמ"ר מגמות תעשייה וניהול וניהול עסקי, משרד החינוך, מינהל מדע וטכנולוגיה.
- ד"ר אבינועם בן אריה
מרצה באוניברסיטת ת"א, הפקולטה להנדסה, במכללת רופין ובבי"ס הגבוה להנדסה ועיצוב ע"ש שנקר.
- סיגל קורדובה
מרכזת מגמת תעשייה וניהול ומורה בכירה בעמל ב', פתח-תקוה. מדריכה במגמת תעשייה וניהול במשרד החינוך.
- סא"ל רון יונה
נציג צה"ל. ראש ענף תעשייה וניהול במפקדת קצין חימוש ראשי.
- ריינר סמדר
מורה באורט קרית ביאליק ומדריכה במגמת תעשייה וניהול במשרד החינוך.

כלכלה הנדסית

תוכן העניינים

עמוד

2 התפיסה הרעיונית של התכנית
3 מטרות כלליות
4 מטרות אופרטיביות
7 דרכי הוראה / למידה מומלצות
8 ראשי פרקים
10 נושאי הלימוד
	מונחים מרכזיים :
18 מונחים מרכזיים במבוא לכלכלה
25 מונחים מרכזיים בחשבונאות פיננסית
30 מונחים מרכזיים בתמחיר - חשבונאות ניהולית
38 מונחים מרכזיים במימון וניתוחי כדאיות
44 ביבליוגרפיה מומלצת

כלכלה הנדסית

התפיסה הרעיונית של התכנית

עולם העסקים המודרני מתאפיין ברמת תחרותיות גוברת, שינויים תכופים בתנאי השוק וצורך בראייה עסקית רב תחומית. הניהול הכספי של הארגון הינו אחד מעמודי התווך להצלחה ולמימוש היעדים שהותוו. כוחות השוק כמו תחרות, שינויים טכנולוגיים ושינויים תכופים של שערי ריבית ושערי מטבע, יכולים להשפיע על תהליך קבלת ההחלטות בחברה ולהוביל לבחינה מחודשת של היעדים ודרך השגתם במגבלות ובאילוצים שנוצרו. בחינה כוללת של התוצאות העסקיות ונקיטת פעולות בעיתוי המתאים, יקנו לחברה את הגמישות הרצויה לשמירת היתרון התחרותי.

המקצוע כלכלה הנדסית שם דגש על הקניית כלים פיננסיים רב תחומיים תוך הבנת מנגנוני השוק. ייחודו של המקצוע נובע מעצם שילובם של ארבעת התחומים: מבוא לכלכלה, חשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית - תמחיר, מימון וניתוחי כדאיות במקצוע לימוד אחד, תוך התייחסות פרטנית לכל אחד מהם, ויחד עם זאת תוך ראייה עסקית רב תחומית של ארבעתם גם יחד. הבנת מנגנוני השוק ושליטה בכלים פיננסיים רב תחומיים הינה הדרך להתמודדות עם אתגרי הניהול המודרני, תוך הבנת התהליכים המתרחשים בעולם העסקים הגלובלי.

מטרות כלליות:

הקניית כלי ניתוח רב תחומיים לבחינת היבטים תפעוליים בנושאים: מבוא לכלכלה, חשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית, מימון וניתוחי כדאיות.

ניתן לתת ביטוי ספציפי למטרות הכלליות בכל אחד מהתחומים המרכיבים את המקצוע כלכלה הנדסית כמפורט:

מבוא לכלכלה:

1. הכרת הכלכלה כמדע שימושי.
2. פיתוח דרכי חשיבה באשר להקצאת מקורות, ניצול וחלוקת משאבים מוגבלים לצורך השגת מוצרים ושירותים.
3. הבנת מנגנוני הביקוש וההיצע בשוק תחרותי.
4. הבנת הקשר שבין היחידה הכלכלית הבודדת (מיקרו) למערכת הכלכלית של המשק (מאקרו).
5. הכרת דרכי הפעילות הכלכלית של הממשלה, חשיבותן והשפעתן על המשק.

חשבונאות פיננסית:

1. הבנת מהות החשבונאות ותפקידיה כמערכת מידע.
2. הקניית מושגי יסוד וכלים להבנת השפה החשבונאית.
3. הקניית כלים לניהול חשבונאות בסיסית.
4. הכרת הדוחות הכספיים העיקריים במערכת החשבונאית.
5. הקניית כלים בסיסיים לניתוח דו"חות פיננסיים.

חשבונאות ניהולית - תמחיר:

1. הבנת מהות התמחיר ככלי לקביעת עלותם המדויקת של מוצרים או שירותים בכל שלב משלבי הייצור או השירות.
2. הקניית כלים לבקרת מידת יעילותם של מפעל, יחידה, מחלקה או גוף ארגוני אחר לצורך איתור מוקדם של אי יעילות בארגון.
3. הבנת תפקידו של התמחיר כבסיס לתכנון ולקבלת החלטות ניהוליות בתחומי השיווק, התפעול וקביעת מסגרות תקציביות.

מימון וניתוח כדאיות:

1. הבנת ההיבט המימוני של פעילות הארגון.
2. הקניית כלים לבדיקת כדאיות השקעות.
3. הקניית מיומנויות בחישובי אשראי מסחרי.

מטרות אופרטיביות:

כללי:

עם סיום לימודיו, התלמיד:

1. ינתח את חשיבותם של התחומים: מבוא לכלכלה, חשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית, מימון וניתוחי כדאיות, בהבנתם וניתוחם של תהליכים עסקיים.
2. ישתמש בכלים חשבונאיים, תמחיריים ומימוניים לצורך ניתוח תוצאות פעילות העסקית של חברה, לאבחון מצבה העסקי והתפעולי ולקבלת החלטות ניהוליות שונות.
3. ישתמש בכלים מתחומי החשבונאות הפיננסית, החשבונאות הניהולית, המימון והמבוא לכלכלה - תוך התייחסות פרטנית לכל אחד מהם ויחד עם זאת תוך ראייה משולבת של ארבעת התחומים גם יחד.

*** ניתן לתת ביטוי ספציפי למטרות האופרטיביות בכל אחד מהתחומים המרכיבים את המקצוע כלכלה הנדסית, כמפורט:**

מבוא לכלכלה:

עם סיום לימודיו התלמיד :

1. יפרש מושגים ומונחים מרכזיים במבוא לכלכלה.
2. יתאר את תופעת המחסור ואת גודל הויתור הכרוך בכל בחירה באמצעות המושג עלות אלטרנטיבית.
3. יציג את הקשר שבין הוצאות הייצור לבין ההיצע הענפי.
4. יזהה את מאפייני הביקוש.
5. יסביר את התנאים להשגת שיווי משקל בשוק תחרותי.
6. יסביר את השפעתם של שינויים בביקוש ו/או בהיצע על שיווי המשקל בשוק תחרותי.
7. ישווה בין המשק כמערכת כלכלית לעומת היחידה הכלכלית הבודדת.
8. יתאר את דרכי הפעילות הכלכלית של הממשלה והשפעתן על המשק.

חשבונאות פיננסית:

עם סיום לימודיו התלמיד :

1. יפרש מושגים ומונחים מרכזיים בחשבונאות פיננסית.
2. יסביר את חשיבות הניהול הפיננסי בעסקים.
3. יסביר את חשיבות החשבון כמקור למידע ולדיווח.
4. יבנה את המשוואה החשבונאית תוך סיווג יתרות החשבונות לצד המתאים של המשוואה.
5. יזהה את סוגי הדוחות הכספיים במערכת החשבונאית ויסביר את תפקידיהם.
6. יבנה מאזן ודו"ח רו"ח.
7. ינתח את הקשר בין מאזן לדו"ח רו"ח.
8. ינתח את היחסים המשמשים לניתוח דוחות כספיים.

חשבונאות ניהולית - תמחיר:

עם סיום לימודיו התלמיד:

1. יפרש מושגים ומונחים מרכזיים בחשבונאות ניהולית.
2. יסביר את תפקידיה של החשבונאות הניהולית בתהליך קבלת החלטות ניהוליות.
3. יגדיר וימייין עלויות לסוגיהן השונים.
4. יתאר את מודל נקודת איזון ככלי לקבלת החלטות.
5. יזהה את סוגי התמחיר ויסביר ההבדלים ביניהם.
6. יסביר את דרך העמסת העקיפות לפי בסיסים שונים.
7. יסביר את חשיבות התקציב בארגון.
8. יתאר את הקשר שבין התמחיר לתקציב.

מימון וניתוח כדאיות:

עם סיום לימודיו התלמיד:

1. יפרש מושגים ומונחים מרכזיים במימון.
2. יזהה את מקורות המימון ויסביר את תפקידיו ויעדיו.
3. יסביר את משמעות הריבית כמחיר לשימוש בכסף.
4. יזהה את סוגי הריבית השונים.
5. יסביר את ההבדלים בדרך חישובן של הריביות השונות.
6. ימנה את השיטות הקיימות לבדיקת כדאיות השקעות.
7. ינתח את דרך חישוב העני"נ (ערך נוכחי נקי), משמעותו והשימוש בו לצורך בחינת תכניות השקעה אלטרנטיביות.
8. ינתח את דרך חישוב השת"פ (שעור תשואה פנימי), משמעותו והשימוש בו לצורך בחינת תכניות השקעה אלטרנטיביות.
9. יתאר את משמעות מחיר ההון ודרך חישובו.
10. יבצע חישובים מסחריים בנושא קניות ומכירות בתשלומים.

דרכי הוראה / למידה מומלצות:

על הוראת המקצוע להיות גמישה ולעשות שימוש במגוון שיטות הוראה ועזרי הוראה. יש לשלב דרכי הוראה קונבנציונאליות וחלופות ייחודיות התורמות להגברת המוטיבציה של תהליך הלמידה, כגון:

1. ניתוח מאמרים מהעיתונות הכלכלית-עסקית היומית, הקשורים לחומר הלימוד, בדיון כתתי או קבוצתי.
2. מרצים אורחים מתחומי הכלכלה והעסקים: מנהלי חברות, מנהלי כספים, חשבים, בנקאים ועוד, לצורך מפגש עם עולם העסקים - מטרותיו, אילוציו, יעדיו ודרכי השגתם.
3. הרצאות וסקירות של התלמידים, המתבססות על אירועים כלכליים אקטואליים הנדונים בתקשורת.
4. ניתוח אירועים ממקורות ומאגרי מידע שונים כדוגמת האינטרנט.
5. תרגול נושאי הלימוד באמצעות תוכנה לימודית.
6. תרגול השימוש במחשבון מדעי למטרת חישובים מסחריים, חישובי ע"נ, שת"פ ועוד.
7. ניתוח נתוני ארגון המשלב את ארבעת נושאי הלימוד של המקצוע.

מספר שעות מומלצות	נושאי הלימוד
50	מבוא לכלכלה:
17	1. מושגי יסוד
10	2. היחידה היצרנית (פירמה), גורמי הייצור וההיצע
6	3. היחידה הצרכנית והביקוש
6	4. קביעת מחיר שיווי משקל
8	5. המשק כמערכת כוללת - מאקרו
3	6. תעסוקה ורמת המחירים במשק
70	חשבונאות פיננסית:
2	1. מבוא
10	2. החשבון כמקור למידע ולדיווח
22	3. דו"ח מאזן
24	4. דו"ח רו"ה
12	5. ניתוח דוחות כספיים
40	חשבונאות ניהולית - תמחיר
6	1. מבוא לתמחיר- חשבונאות ניהולית
8	2. מודל נקודת איזון
18	3. סוגי תמחיר
4	4. השימוש בתמחיר ככלי לקבלת החלטות ניהוליות
4	5. התקציב

80	מימון וניתוחי כדאיות
2	1. המימון, מקורותיו ויעדיו
5	2. הריבית כמחיר לשימוש בכסף
10	3. השקעות ושיטות לבדיקת כדאיותן
10	4. הערך הנוכחי הנקי - עניין (NPV)
10	5. שיעור התשואה הפנימי - שת"פ (IRR)
10	6. מחיר הון
10	7. חישובי האשראי המסחרי
7	8. תכניות השקעה בעלות אורך חיים שונה
6	9. הבורסה לניירות ערך
10	10. ניתוח אירוע מסכם
240 שעות	סה"כ

כלכלה הנדסית

מס' שעות מומלצות

נושאי הלימוד:

מבוא לכלכלה 50

1. מושגי יסוד 17

- 1.1 כלכלת מיקרו וכלכלת מאקרו
- 1.2 כלכלה פוזיטיבית לעומת כלכלה נורמטיבית
- 1.3 המחסור: נדירות המקורות והמשאבים
- 1.4 סוגי גורמי הייצור במשק: הון פיסי והון אנושי
- 1.5 מוצרי צריכה ומוצרי השקעה
- 1.6 עקומת התמורה
 - 1.6.1 בניית עקומת התמורה
 - 1.6.2 חישוב עלות אלטרנטיבית
 - 1.6.3 תזוזת עקומת התמורה: נסיגה או צמיחה כלכלית

2. היחידה היצרנית (פירמה), גורמי הייצור וההיצע 10

- 2.1 גורמי הייצור בפירמה: גורמי ייצור קבועים ומשתנים
- 2.2 התפוקה השולית הפוחתת של גורמי הייצור
- 2.3 היצע הפירמה והיצע הענף - עקומת ההיצע
 - 2.3.1 בניית עקומת ההיצע
 - 2.3.2 תזוזות ההיצע על גבי עקומת ההיצע
 - 2.3.3 תזוזות של עקומת ההיצע

3. היחידה הצרכנית והביקוש 6

- 3.1 מאפייני הביקוש ובניית עקומת הביקוש
 - 3.1.1 תזוזה של עקומת הביקוש (כתוצאה מ: שינויים בהכנסה, שינוי במחירי מוצרים אחרים, שינוי בטעמים)
 - 3.1.2 תזוזות על גבי עקומת הביקוש (כתוצאה משינוי במחיר המוצר)

מס' שעות מומלצות

נושאי הלימוד:

- 6**
- 4. קביעת מחיר שיווי משקל**
- 4.1 מאפייני תחרות חופשית (משוכללת)
 - 4.2 שיווי משקל בשוק תחרותי
 - 4.3 שינויים בשיווי משקל כתוצאה משינויים בביקוש ובהיצע
 - 4.4 מאפייני תחרות בלתי משוכללת.
 - 4.4.1 מונופול וקרטל
 - 4.4.2 תחרות בין מעטים (אוליגופול, דואופול)
 - 4.5 התערבות ממשלתית בשוקי מוצרים
 - 4.5.1 חוק ההגבלים העסקיים
 - 4.5.2 מיסוי
 - 4.5.3 סובסידיות
- 8**
- 5. המשק כמערכת כוללת - מקרו**
- 5.1 המשק כמערכת כלכלית לעומת היחידה הכלכלית הבודדת - המיקרו
 - 5.2 התוצר הלאומי: מדידת התפוקה של המשק
 - 5.3 דו"ח מקורות ושימושים
- 3**
- 6. תעסוקה ורמת מחירים במשק**
- 6.1 תעסוקה ואבטלה
 - 6.1.1 יחסי עבודה
 - 6.2 המחיר הכלכלי של האבטלה
 - 6.3 רמת המחירים במשק: יציבות, אינפלציה, דפלציה
 - 6.3.1 יציבות מחירים
 - 6.3.2 מדידת רמת המחירים
 - 6.3.3 חשיבות מדד המחירים לצרכן במשק הישראלי

מס' שעות מומלצות

נושאי הלימוד:

70	חשבוונאות פיננסית
2		1. מבוא 1.1 התפתחות המקצוע ומהותו 1.2 מטרות המקצוע ותפקידיו 1.3 חובת ניהול חשבונות 1.4 קריטריונים לרישום חשבונאי 1.5 חשיבות הניהול הפיננסי בעסקים
10		2. החשבון כמקור למידע ולדיווח 2.1 המשוואה החשבונאית 2.1.1 מצב העסק- הערך של הנכסים וההתחייבויות 2.1.2 תוצאת הפעילות הכלכלית 2.2 החשבון כביטוי לנושא כלכלי 2.3 המידע המצוי בחשבון 2.3.1 מידע כללי 2.3.2 מידע חשבונאי (כספי) 2.3.2.1 היקף הפעילות הכספית בחשבון (תנועה כספית) 2.3.2.2 מצב הכספי בחשבון (יתרת החשבון) 2.4 סוגי החשבונות 2.4.1 חשבונות מאזניים 2.4.1.1 נכסים 2.4.1.2 התחייבויות 2.4.2 חשבונות תוצאתיים 2.4.2.1 הכנסות 2.4.2.2 הוצאות 2.5 הקשר בין החשבונות למשוואה החשבונאית 2.6 כללי הרישום בחשבונות 2.6.1 עקרון הרישום הכפול 2.6.2 חיוב/זיכוי חשבונות כביטוי לפעילות הכלכלית והשפעתם על יתרת (מצב) החשבון
		<p><u>הערה: בפרק זה, לומד את משמעות הרישום בחשבון ללא רישום פעולות יומן</u></p>

22

3. המאזן

3.1 נכסים:

3.1.1 נכסים קבועים

3.1.1.1 עלות הנכסים הקבועים

3.1.1.2 פחת על נכסים קבועים בשיטת קו ישר

3.1.1.3 הצגת נכסים קבועים במאזן: עלות, פחת

נצבר,

עלות מופחתת.

3.1.2 נכסים שוטפים

3.1.2.1 מזומנים

3.1.2.2 חייבים

3.1.2.3 מלאי לסוגיו

3.2 התחייבויות והון

3.2.1 התחייבויות לזמן ארוך

3.2.2 התחייבויות שוטפות

3.2.3 הון ועודפים

3.3 עריכת מאזן ליום

24

4. דו"ח רו"ה – בעסק מסחרי ובמפעל יצרני

4.1 מבנה הדו"ח ועריכתו

4.1.1 רווח גולמי (ברוטו)

4.1.1.1 מכירות נטו

4.1.1.2 עלות המכירות (בעסק מסחרי)

4.1.1.3 עלות המכירות והעיבוד. (מפעל יצרני)

4.1.1.4 חישוב רווח או הפסד גולמי

4.1.2 רווח תפעולי

4.1.2.1 הוצאות מכירה

4.1.2.2 הוצאות הנהלה וכלליות

4.1.2.3 חישוב רווח תפעולי

נושאי הלימוד:

מס' שעות מומלצות

- 4.1.3 רווח תפעולי לאחר הוצאות מימין
 - 4.1.3.1 הוצאות והכנסות מימון
 - 4.1.3.2 חישוב רווח תפעולי לאחר הוצאות והכנסות מימון
 - 4.1.4 רווח נקי לפני מס
 - 4.1.4.1 הכנסות אחרות
 - 4.1.4.2 חישוב רווח נקי
 - 4.2 עריכת דו"ח רו"ה
 - 4.3 הקשר בין המאזן לדו"ח רו"ה

- 5. **ניתוח דוחות כספיים** 12
 - 5.1 יחסי נזילות
 - 5.1.1 יחס מהיר
 - 5.1.2 יחס שוטף
 - 5.2 יחסי המנוף הפיננסי
 - 5.2.1 יחס הון זר לסך כל הנכסים
 - 5.2.2 יחס הון עצמי לסך כל הנכסים
 - 5.3 יחסי רווחיות.
 - 5.3.1 רווח ביחס למכירות
 - 5.3.2 רווח ביחס להון עצמי
 - 5.3.3 רווח ביחס לנכסים

40 **חשבונאות ניהולית - תמחיר**
.....

6 **1. מבוא לתמחיר- חשבונאות ניהולית**

- 1.1 מטרות התמחיר
- 1.2 תהליך הייצור
- 1.3 עלויות ומיון (סיווגן)
 - 1.3.1 מיון עלויות ביחס להיקף הייצור : עלויות משתנות ועלויות קבועות
 - 1.3.2 מיון עלויות ביחס למוצר : עלויות ישירות ו עלויות עקיפות
- 1.4 העמסת עלויות עקיפות
 - 1.4.1 בסיסים להעמסת העלויות העקיפות
 - 1.4.1.1 שעות עבודה ישירה
 - 1.4.1.2 עלות עבודה ישירה
 - 1.4.1.3 שעות עבודת מכונה
 - 1.4.1.4 עלות חומרי גלם ישירים
 - 1.4.1.5 העלות ישירה (חומרים + עבודה ישירה)
 - 1.4.1.6 היקף הייצור

8 **2. מודל נקודת איזון**

- 2.1 המודל והנחותיו
- 2.2 שימוש במודל נקודת איזון לקבלת החלטות בנושאי קנייה או ייצור עצמי
 - 2.2.1 חישוב נקודת האיזון
 - 2.2.2 הצגה גרפית

18 **3. סוגי תמחיר**

- 3.1 תמחיר הזמנה
- 3.2 תמחיר לפי תהליכים

מס' שעות מומלצות

נושאי הלימוד:

	3.3	תמחיר תקן
	3.4	תמחיר ספיגה ותמחיר תרומה
	3.5	תמחיר מבוסס פעילויות (Activity Based Costing ABC)
4		שימוש בתמחיר ככלי לקבלת החלטות ניהוליות
	4.1	מקומו של התמחיר בארגון
	4.2	שימוש בתמחיר לקבלת החלטות ניהוליות
4		התקציב
	5.1	מהות התקציב
	5.2	השימוש בתקציב לתכנון הפעילות כלכלית בארגון
	5.3	ביקורת תקציבית

מימון וניתוחי כדאיות

80

2		1. המימון, מקורותיו ויעדיו
5		2. הריבית כמחיר לשימוש בכסף
	2.1	ריבית נומינלית
	2.2	ריבית אפקטיבית
	2.3	ריבית ריאלית
	2.4	הלוואות צמודות מדד או מט"ח
10		3. השקעות ושיטות לבדיקת כדאיותן
	3.1	דירוג באמצעות בחינה
	3.2	תקופת החזר ההשקעה (Payback Period)
	3.3	תקבולים לשקל השקעה
	3.4	היוון

נושאי הלימוד:

מס' שעות מומלצות

- 10 **הערך הנוכחי הנקי - ענ"נ - NPV (Net Present Value)** **.4**
- 4.1 ערך נוכחי נקי ומשמעותו
- 4.2 חישובי ערך נוכחי נקי
- 4.3 דרך השימוש בטבלת מקדמי ערך נוכחי נקי
- 4.4 השימוש בענ"נ לבחינת תכניות השקעה אלטרנטיביות
(כללי
החלטה)
- 10 **שיעור התשואה הפנימי - שת"פ (Internal Rate of Return)** **.5**
- 5.1 שימוש בטבלת מקדמי ערך נוכחי נקי למציאת השת"פ
- 5.2 השימוש בשת"פ לבחינת תכניות השקעה (כללי החלטה)
- 5.3 דירוג תוכנית השקעה- ערך נוכחי נקי מול שיעור תשואה פנימי
- 10 **מחיר הון** **.6**
- 6.1 סוגי הון
- 6.1.1 הון עצמי
- 6.1.2 הון זר
- 6.2 מדד הריווחיות
- 6.3 מקדם החזר הון
- 10 **חישובי אשראי מסחרי** **.7**
- 7.1 חישובים מסחריים בנושא אשראי מסחרי- סוגי הלוואות
- 7.2 הלוואות המוחזרות בתשלום אחד
- 7.3 הלוואות שבהן הריבית מנוכה מראש
- 7.4 הלוואות המוחזרות בכמה תשלומים
- 7.5 הלוואה לפי החזר קרן קבוע (לוח סילוקין "רגיל")
- 7.6 הלוואה לפי סכום החזר קבוע (לוח סילוקין "שפיצר")
- 7.7 קניות ומכירות בתשלומים

מונחים מרכזיים במבוא לכלכלה

הסבר	המונח		
מצב שבו חלק מגורמי הייצור במשק אינו מועסק.	Unemployment	אבטלה	.1
מצב שוק המאופיין על ידי מספר מצומצם של יצרנים או נותני שירותים, אשר לכל אחד מהם השפעה על המחיר.	Oligopol	אוליגופול	.2
תופעה כלכלית של עלייה מתמשכת וקבועה במחירים הגורמת לירידה בערך הכסף.	Inflation	אינפלציה	.3
כל סחורה היכולה לשמש לתשלום חובות ולרכישת טובין, המתבטא במונחים של שווי או תקן שווה ערך, ומבטל את הצורך בסחר חליפין ישיר.	Medium of Exchange	אמצעי חליפין	.4
האמצעים המקובלים לביצוע קניות ומכירות.	Means of Payment	אמצעי תשלום	.5
הכמות המרבית של מוצר או שירות אשר הקונים מוכנים לרכוש בשוק נתון, בזמן נתון ובמחיר מסוים.	Demand	ביקוש	.6
הרצון להחזיק מלאי של אמצעי תשלום בזמן מסוים.	Demand for Money	ביקוש לכסף	.7
מוסד כספי המטפל במשיכות ופיקדונות של יחידים ועסקים.	Bank	בנק	.8
בנק שהוקם על ידי ממשלה כדי לבצע את המדיניות המוניטארית שלה.	Central Bank	בנק מרכזי	.9
שם כולל לגורמי תשומה המשתתפים בתהליך הייצור או השירות ומובילים לתפוקתם של סחורות ושירותים.	Factors of Production	גורמי ייצור	.10

הסבר	המונח	
גורם ייצור שניתן לשנותו בטווח הקצר (עובדים).	Variable Factor	.11 גורם ייצור משתנה
גורם ייצור שניתן לשנותו רק בטווח הארוך (קרקע, ציוד תעשייתי כבד).	Fixed Factor	.12 גורם ייצור קבוע
תהליך של ירידה כללית ברמת המחירים במשק בשל ירידה בביקוש או בהוצאה הכללית.	Deflation	.13 דיפלציה
שם חליפי לעבודה כגורם ייצור המייצג השכלה, מיומנות וכושר יישום המרחיבים את כושר הייצור של החברה.	Human Capital	.14 הון אנושי
כמות המוצר אשר הספק/ים מוכן (הרצון והיכולת הטכנולוגית) למכור במחיר נתון, בזמן מסוים.	Supply	.15 היצע
כסף או שווה כסף שנתקבל בתקופה מסוימת (תקופת חשבון), בשל פעילות כלכלית כלשהי.	Income	.16 הכנסה
רכישה של נכסים כדי להבטיח קבלת תשואה בצורה של דיבידנד, ריבית, רנטה או גידול הוני.	Investment	.17 השקעה
ויתור על צריכה בהווה לשם סיפוק צרכים בעתיד.	Savings	.18 חסכון
רכישת סחורות ושירותים שנוצרו בחו"ל והבאתם למדינה של הקונה (היבוא).	Import	.19 יבוא
היחס בין סך הרזרבות של הבנק לבין סכום הפיקדונות.	Reserve Deposit Ratio	.20 יחס רזרבה
סחורות, שירותים או תוצרת אחרת שיוצרה בארץ מסוימת ונשלחה אל מחוץ למדינה למכירה ותצרוכת.	Export	.21 יצוא

הסבר	המונח	
תהליך המרה של תשומות (הון, ידע, עובדים, מכונות, ציוד ...) לצורך קבלת תפוקות (מוצרים).	Production	.22 ייצור
1. היכולת של יחידה כלכלית לייצר מוצר או שירות בעלות הנמוכה מזו שבה זה ניתן ביחידה כלכלית אחרת. 2. לגורם ייצור א' יש יתרון יחסי על גורם יצור ב' בייצור מוצר מסוים, אם ההוצאות האלטרנטיביות (המחיר הכלכלי) לייצור אותה יחידת תפוקה, נמוכות יותר אצלו).	Comparative Advantage	.23 יתרון יחסי
לגורם ייצור א' יש יתרון מוחלט על גורם ייצור ב' בייצור מוצר מסוים אם הוא מסוגל לייצר בזמן נתון כמות גדולה יותר ממוצר זה.	Absolute Advantage	.24 יתרון מוחלט
שטרות ומטבעות המשמשים אמצעי חליפין (ומהווים הילך חוקי במדינה), שאותו יקבלו אנשים כתשלום בעבור סחורות ושירותים.	Money	.25 כסף
מאזן התשלומים הוא דו"ח המסכם את כל העסקות הכלכליות שנערכו בתקופה מסוימת בין תושבי המשק לבין תושבי משקים אחרים בעולם.	Balance of Payment	.26 מאזן התשלומים
מדיניות המבוצעת על ידי הבנק המרכזי כדי לפקח על כמות אמצעי התשלום במשק ונזילותם.	Monetary Policy	.27 מדיניות מוניטארית
מדיניותה הכלכלית של הממשלה המופעלת באמצעות תקציב המדינה להשגת מטרות כלכליות ואחרות.	Fiscal Policy	.28 מדיניות פискаלית

הסבר	המונח	
מצב שוק בו לא מתקיימת תחרות משום שיש רק יצרן אחד למוצר (או קבוצה קטנה של יצרנים) המקיימים שליטה למעשה על השוק.	Monopoly	מונופול 29.
מוצר הינו סחורה או שירות המיועדים להשביע את רצונם של בני האדם.	Good	מוצר 30.
1. התמורה הכספית הנדרשת או המוצעת בתמורה להחלפת נכס כלכלי או רכישת יחידה ספציפית של מוצר או שירות. 2. <u>מחיר כלכלי</u> : הוויתור הריאלי מתפוקת מוצר אחד כדי לייצר כמות מסוימת ממוצר שני.	Price	מחיר 31.
מונח יסוד המציין את העובדה שאמצעי ייצור נמצאים בכמות מוגבלת ואילו צרכי האדם הם בלתי רוויים. נדירותם של אמצעי הייצור מחייבת כל יחידה כלכלית לבחור בין חלופות של שימוש במקורות.	Scarcity	מחסור 32.
כספים שגובה רשות ציבורית כתשלום חובה על פי חוק, שלא בעבור שירות מוגדר שניתן למשלם המס.	Tax	מס 33.
עסקות מסחריות הנעשות בין מדינות שונות ע"י סוחרים וממשלות.	International Trade	מסחר בינלאומי 34.
היכולת להפוך נכס או השקעה אחרת למזומנים - בקלות וללא הפסד ערך ממשי. נכס מכונה נזיל יותר אם קל יותר להמירו למזומנים.	Liquidity	נזילות 35.

הסבר	המונח	
<p>1. מענק בצורת עזרה כספית הניתן בד"כ על ידי ממשלה או גוף ממשלתי לשם עידוד פעילות כלכלית מסוימת.</p> <p>2. תמיכה כספית הניתנת ע"י הממשלה ליצרנים בהשתתפות בחלק מעלויות הייצור, במטרה להוזיל את מחיר המוצר בשוק ולהקל על בעלי ההכנסות הנמוכות את רכישתו.</p>	Subsidy	<p>36. סובסידיה</p>
<p>נכסים המספקים צורך ויש להם מימדים פיזיים כגון עט, שולחן, מחשב וכו'.</p>	Commodities	<p>37. סחורות</p>
<p>סך הוויתור מתפוקת מוצר אחד, הנדרש כדי לייצר כמות נתונה מהמוצר האחר.</p>	Alternative Cost	<p>38. עלות אלטרנטיבית כוללת</p>
<p>גודל הוויתור על ייצורו של מוצר אחד, הכרוך בייצורה של יחידה נוספת של המוצר האחר.</p>	Marginal Alternative Cost	<p>39. עלות אלטרנטיבית שולית</p>
<p>גרף בצורת עקומה המראה את ביקוש הצרכנים למצרכים ושירותים כלכליים במחירים שונים, כאשר כל הגורמים האחרים המשפיעים על הביקוש נשארים קבועים.</p>	Demand Curve	<p>40. עקומת ביקוש</p>
<p>גרף בצורת עקומה המראה את ההיצע של ספקי מצרכים ושירותים כלכליים במחירים שונים, כאשר כל הגורמים האחרים המשפיעים על ההיצע, נשארים קבועים.</p>	Supply Curve	<p>41. עקומת היצע</p>
<p>סך כל ההכנסה העסקית. הכנסה הנקבעת על פי מכפלה של מחיר השוק והכמות הנמכרת.</p>	Total Revenue	<p>42. פדיון כולל</p>

הסבר	המונח	
הרחבת אפשרויות הייצור המקסימאליות של המשק.	Economic Growth	.43 צמיחה כלכלית
מי שרוכש מוצרים ושירותים לשימוש סופי ולא למכירה חוזרת.	Consumer	.44 צרכן
- הביטוי למחיר הכסף בתקופה נתונה. מחיר הנובע מהיכולת להמיר את הכסף בנכסי הון לשם ייצור. - המחיר שיש לשלם עבור שימוש בכסף	Interest	.45 ריבית
שוק שבו המחירים של כל גורמי הייצור הנקנים או הנשכרים (כולל ריבית על הלוואות), זהים לכל הפירמות במשק מאותו סוג	Perfect Market	.46 שוק משוכלל (- שוק של תחרות חופשית. - שוק חופשי).
מצב של שיווי משקל מתקיים כאשר במחיר הקיים, שוות הכמויות המבוקשות ע"י כל הקונים לאלו המוצעות על ידי כל המוכרים (הכמות המוצעת שווה לכמות המבוקשת).	Market Equilibrium	.47 שיווי משקל בשוק
נכסים המספקים צורך אך אין להם מימדים פיזיים כגון: שירותי רפואה, בידור, בטחון וכו'.	Services	.48 שירותים
מצב שבו לא קיימים במשק פרטים המבקשים תעסוקה ואינם מצליחים להשיגה.	Full Employment	.49 תעסוקה מלאה
זרם של מוצרים או שירותים המיוצרים בתהליך ייצור נתון, בתקופת זמן נתונה, על ידי יחידה כלכלית.	Output	.50 תפוקה
תפוקה המתווספת לסך התפוקה כתוצאה מהוספת גורם ייצור משתנה אחרון.	Marginal Productivity	.51 תפוקה שולית

הסבר	המונח		
השימוש בפועל בסחורות ובשירותים על ידי הצרכן הסופי, כדי לספק צרכים ורצונות אנושיים באופן ישיר ולא לצורכי ייצור, עיבוד וכו'.	Consumption	תצרוכת (צריכה)	.52
שם כולל לכל גורם הנדרש לשם ייצור מוצרים ושירותים, כגון: חומרי גלם, עובדים, מכונות, הון, ידע, ציוד וכל גורם אחר אשר תורם לקבלת התפוקה.	Input	תשומה	.53

מונחים מרכזיים בחשבונאות פיננסית

הסבר	המונח		
האמצעים המקובלים והחוקיים כמו מזומנים, שיק, כרטיס אשראי ועוד, הנמסרים בתמורה לביצוע עסקאות או פעולות כלכליות שונות.	Circulating Medium	אמצעי תשלום	.1
מסמך המתעד פעולה כלכלית, שלפיו מתבצע רישום חשבונאי.	Reference	אסמכתאות בחשבונאות	.2
דחיית תשלום לפי תנאים קבועים מראש.	Credit	אשראי	.3
הלוואות וזכות למשיכת יתר תמורת תשלום ריבית.	Credit	אשראי בנקאי	.4
מוסד הנותן שירותים כספיים מגוונים ללקוחות פרטיים ועסקיים.	Bank	בנק	.5
נכסים הנדרשים על ידי נותני הלוואות, שיועברו לבעלותם במקרה שהלווה לא יעמוד בהתחייבותו כלפיהם.	Security	ביטחונות	.6
מסמך מתקן לחשבונית שהוצאה קודם לכן.		הודעת חיוב / זיכוי	.7
נכסים שהיו שייכים לבעלים והועברו לרשות העסק ולשימוש.	Shareholders Equity	הון בעלים	.8
הסכומים הדרושים לתפעול נכסי העסק.	Expenses, Expenditures	הוצאות	.9
ההוצאות בגין ההפעלה והאחזקה של המשרדים והציוד שבהם, ההנהלה ועובדיהם, והוצאות שונות כמו יעוץ משפטי, ראיית חשבון ועוד.	Management & General Expenses	הוצאות הנהלה וכלליות	.10
ההוצאות הקשורות ישירות במכירה, כמו פרסום, משכורות מוכרים וכו'.	Sales Expenses	הוצאות מכירה	.11

הסבר	המונח	
ההוצאות הקשורות בהשגת משאבים כספיים הדרושים לפעילות העסק, כמו הוצאות ריבית, הנחות מזומנים שניתנו ועוד.	Finance Expenses	.12 הוצאות מימון
מסמך המהווה הסכם לביצוע עסקה ובה מפורטים נתוני העסקה כפי שהוסכמו בין שני הצדדים.	Purchase Order	.13 הזמנה
התמורה הנובעת מהפעלת נכסי העסק.	Income	.14 הכנסה
ויתור על חלק מהמחיר בפעולה כלכלית.	Discount	.15 הנחה
ויתור על חלק ממחיר העסקה, שמטרתו קידום מכירות, כמו הנחת סוף עונה, הנחה מיוחדת וכו'.	Sale discount	.16 הנחה מסחרית
ויתור על חלק ממחיר העסקה, שמטרתו לעודד הקדמת תשלום.	Cash discount	.17 הנחת מזומנים
התוצאה של הפעילות הכלכלית בתקופה חשבונאית מוגדרת, שבה סכום ההוצאות עולה על סכום ההכנסות.	Loss	.18 הפסד
סכומים המבטאים את חובות העסק לישויות כלכליות נפרדות מהעסק, כולל הבעלים.	Liabilities	.19 התחייבויות
התחייבויות שמועד פירעונן עד שנה מיום המאזן.	Current Liabilities	.20 התחייבויות שוטפות
רישום בחשבון, המבטא הגדלת התחייבות, הקטנת נכס, הגדלת הכנסה והקטנת הוצאה.	Credit	.21 זיכוי חשבון
רישום בחשבון, המבטא הגדלת נכס, הקטנת התחייבות, הגדלת הוצאה והקטנת הכנסה.	Charge	.22 חיוב חשבון

הסבר	המונח	
חשבון חוזר קרדיטורי (עו"ש בנק) - חשבון פרטי שוטף המשמש לניהול כספי הלקוח באמצעות הבנק.	Current Saving Account	.23 חח"ק
כרטיס מתוך כרטסת, או דף מתוך פנקס, או רשומה בקובץ המתנהל במערכת ממוחשבת, בו רושם החשבונאי את כל הפעולות הכלכליות (כספיות) השייכות לנושא מוגדר אחד.	Account	.24 חשבון (בהנהלת- חשבונות)
מסמך המתעד ביצוע עסקה על ידי עוסק מורשה ועוסק זעיר.	Invoice	.25 חשבונית
טופס בו נרשמות פעולות כלכליות לפי מסמכים, בסדר כרונולוגי, בשפה מקצועית ובשיטת הרישום הכפול (הדו צדדי).	Journals	.26 יומן, מנה
עקרונות והנחות יסוד ואילוצים, שלפיהם יש לערוך את הרישומים החשבונאיים.	Accounting Principles	.27 כללים חשבונאיים
דו"ח המשקף את המצב הכספי של העסק בנקודת זמן לגביה הוא נערך.	Balance Sheet	.28 מאזן
רשימה הכוללת את כל החשבונות המנוהלים בעסק, ואת המידע המצוי בהם - תנועות ו/או יתרות.	Trial Balance	.29 מאזן בוחן
מחיר הנקבע ע"י היצרן או הספק.	List Price	.30 מחיר קטלוגי
נכסים המצויים בנקודת זמן מסוימת בבעלות העסק, ואשר יוצרו או נקנו לצורך מכירה במהלך העסקים הרגיל.	Inventory, Stock	.31 מלאי סחורות
מוסד ללא כוונת רווח - חבר בני אדם שעיסוקם אינו לשם השגת רווחים.	Non Profit Organization	.32 מלכ"ר
מס הוא תשלום חובה, המוטל על ידי החוק. הוא מועבר לקופת המדינה, והמשלם אינו מקבל עבורו תמורה ישירה.	Tax	.33 מס

הסבר	המונח	
מס המוטל על הכנסה ממקור כלשהו.	Direct Tax	מס ישיר .34
מס המוטל על פעילות כלכלית, כמו מס ערך מוסף, מס קניה ועוד.	Indirect Tax	מס עקיף .35
מס עקיף, מוטל על הערך המוסף של המוצר או שירות בכל אחד משלבי הייצור או/ו שיווק.	Value Added Tax (V.A.T)	מס ערך מוסף .36
פריטי רכוש בבעלות העסק, בעלי ערך כספי, שעל ידי שימוש בהם - ניצולם, הפעלתם או מימושם ניתן להשיג תועלת כלכלית.	Assets	נכסים .37
נכסים אשר נרכשו לשימוש העסק, נועדו לשרת את העסק לפרק זמן מתמשך העולה על שנה, ואינם עומדים למכירה במהלך העסקים הרגילים.	Fixed Assets	נכסים קבועים .38
מזומנים ונכסים אחרים, אשר סביר שימומשו במהלך שנה.	Current Assets	נכסים שוטפים .39
מוצרים שיוצרו או נקנו לצורך מכירה.	Goods	סחורות .40
מי שמוכר נכס או נותן שירות במהלך עסקיו, וכן מי שעושה עסקת אקראי (עסקת אקראי: מכירת טובין או מתן שירות באקראי, כאשר הם נושאים אופי מסחרי).	Enterpriser	עוסק .41
היקף עסקאותיו אינו עולה על הסכום שנקבע, המשתנה מפעם לפעם, ואינו מעסיק יותר משני עובדים.		עוסק זעיר .42
עוסק שנרשם ואינו עוסק זעיר: היקף עסקאותיו עולה על הסכום שנקבע, והוא מעסיק יותר משני עובדים. למרות האמור לעיל, כל עוסק רשאי להירשם כעוסק מורשה.	Corporate Registration	עוסק מורשה .43

הסבר	המונח	
עוסק זעיר אשר מחזור עסקאותיו נמוך מסכום המשתנה מידי פעם. עוסק פטור אינו גובה מע"מ, ואינו זכאי להחזר המס ששילם. הוא מגיש הצהרה למע"מ אחת לשנה.		.44 עוסק זעיר פטור
כל התשומות הנכללות במוצר או בשירות.	Cost	.45 עלות
מכירת נכס או מתן שירות בידי עוסק במהלך עסקיו, לרבות מכירת ציוד ועסקת אקראי.	Transaction	.46 עסקה
שווי כספי.	Value	.47 ערך
ההפרש בין עלות המוצר או השירות לבין מחיר המכירה שלו.	Value Added	.48 ערך מוסף
מסמך המתעד קבלה או תשלום אמצעי תשלום שונים.	Receipt	.49 קבלה
התוצאה של הפעילות הכלכלית בתקופה חשבונאית מוגדרת, שבה סכום ההכנסות עולה על סכום ההוצאות.	Profit	.50 רווח
המחיר שיש לשלם עבור שימוש בכסף של גוף כלכלי אחר.	Interest	.51 ריבית
הוראה בכתב מבעל החשבון אל הבנק לשלם בתאריך מוגדר לפלוני או למוכ"ז את הסכום הנקוב בו.	Check	.52 שיק
שיק, שהבעלות עליו הועברה מהמוטב לאחר על ידי חתימת המוטב על גבו.	Endorsment	.53 שיק מוסב
אסמכתא המלווה סחורה בדרך, ומפרטת את פרטי השולח, היעד, תאור הטובין והכמות.	Delivery Note	.54 תעודת משלוח
אמצעי תשלום שונים המתקבלים בעסק.	Receivables	.55 תקבולים
אמצעי תשלום שונים הנמסרים ע"י העסק לגופים כלכליים אחרים.	Payments	.56 תשלומים

מונחים מרכזיים בתמחיר - חשבונאות ניהולית

הסבר	המונח		
השיטה או התהליך המשמש לקביעת המחיר שבו יוצע מוצר או שירות לציבור.	Pricing	המחרה	.1
מאחר ועלויות עקיפות לא תמיד ניתן וגם לא בהכרח כדאי לייחסן ליחידה תמחירית מסוימת (מחלקה, הזמנה, מוצר), נהוג להעמיס אותן על היחידות התמחיריות לפי בסיס העמסה מתאים. כלומר, מתבצע תהליך מיון, אבחנה ושיוך העלויות העקיפות באופן יחסי (עפ"י הבסיס) לצורך הערכת עלות המוצר, הערכת מלאי, קביעת מדיניות מחירים וכו'.	Loading	העמסה	.2
סדר של רישומים חשבונאים העוקבים אחר הצעדים השונים בתהליך הייצור של פירמה. סדר רישומים זה משמש לניתוח, פיקוח ולהסקת מסקנות.	Flow of Costs	זרימת עלויות	.3
חומר בצורתו הטבעית המשמש בייצור מוצרים אחרים.	Raw Materials	חומרי גלם	.4
חומרי גלם המשולבים במוצר והופכים לחלק אינטגרלי של מוצר או שירות מוגמרים.	Direct materials	חומרים ישירים	.5
חומר גלם המשמש בתהליך הייצור אבל אינו מהווה בפועל חלק מהמוצר המוגמר לדוגמא: חומרים המשמשים לאחזקה (שמן מכוונות, חומרי ניקוי).	Indirect Material	חומרים עקיפים	.6

הסבר	המונח		
מוצרים הגמורים באופן חלקי, אך תידרש עבודה נוספת ו/או חומרים נוספים על מנת להפכם למוצרים סופיים.	Goods in Process	מוצר בתהליך	.7
מוצרים הנובעים או נגזרים מתהליך הייצור של המוצר העיקרי של הפירמה. מוצר הלוואי הינו מוצר משני המתקבל כתוצאה מקרית מפעילות שבעיקרה מיועדת לייצר משהו אחר והוא בעל חשיבות נמוכה ביחס למוצר אותו מתכוונים לייצר.	By-Product	מוצרי לוואי	.8
המוצר העוזב את שערי המפעל לצורך מכירה ללקוח. מה שמוגדר כמוצר סופי של מפעל אחד, יכול להיות חומר גלם לגבי מפעל אחר.	End Product	מוצר סופי	.9
מוצרים שונים המופקים בתהליך בעת ובעונה אחת מקבוצת משאבים משותפת. אין אפשרות להפסיק את ייצורו של אחד המוצרים כל עוד המפעל ממשיך בייצור שאר המוצרים.	Common Goods	מוצרים משותפים	.10
הכמות אשר בה ההוצאות (המשתנות והקבועות) במכירות או בתהליך הייצור - שוות להכנסות. בנקודה זו: פדיון = סה"כ הוצאות, ולכן הרווח = 0	Break Even Point	נקודת איזון	.11
הסטייה מכמות ח"ג המתוכננת ליחידת תפוקה. כאשר כמות השימוש למעשה בח"ג ליחידת תפוקה גדולה (סטייה לרעה) או קטנה (סטייה לטובה) מהכמות התקנית.	Quantity Variance	סטיית כמות	.12

הסבר	המונח	
<p>- שינוי במחיר או בעלות הנובעת משינויים בעלויות גורמי הייצור.</p> <p>- כאשר המחיר ליחידת ח"ג גבוה (סטייה לרעה) או נמוך (סטייה לטובה) מהמחיר התקני.</p>	Price Variance	<p>13. סטיית מחיר</p>
<p>חלק מכוח העבודה בארגון העוסק ישירות בייצור או במתן שירות. עלות העבודה הישירה תלויה במספר שעות העבודה של עובדים אלה.</p>	Direct Labor	<p>14. עבודה ישירה</p>
<p>הערכים הכספיים שהוצאו בייצורו או בחידושו של נכס, מוצר או שירות, כולל ההוצאות הישירות והעקיפות (בין אם המימון היה במזומנים, בהלוואה או מתוך ההון העצמי).</p> <p>יש לציין שכל הוצאה כלולה בעלות אם כי לא כל עלות היא הוצאה.</p>	Cost	<p>15. עלות</p>
<p>עלות של כל חומר גלם או שירות התורמים ישירות לייצורו של פריט מסוים. אפשר לשייך אותה בלעדית ובשלמות למוצר מסוים, שירות או למחלקה מסוימת במפעל.</p>	Direct Cost	<p>16. עלות ישירה</p>
<p>העלות אשר היקפה משתנה בעקבות שינויים החלים בהיקף הייצור. היא מהווה פונקציה של כמות הייצור. כאשר היקף הייצור גדל, גדלה גם העלות המשתנה, ולהיפך.</p>	Variable Cost	<p>17. עלות משתנה</p>
<p>עלות התורמת לייצור של יותר ממוצר אחד, או יותר ממחלקה אחת במפעל, ואשר לא ניתן או לא כדאי לשייכה בלעדית למוצר או מחלקה.</p>	Indirect Cost	<p>18. עלות עקיפה</p>

הסבר	המונח	
עלות אשר גודלה אינו משתנה כתוצאה משינויים החלים בהיקף הייצור בפרק זמן נתון.	Fixed Cost	עלות קבועה
עלות שעה של זמן עבודה, המתייחס בד"כ לשעה ממוצעת של עבודה בתפקיד ספציפי.	Man Hour	שעת אדם
עלות שעת פעילות של מכונה ספציפית.	Machine Hour	שעת מכונה
תהליך יצרני הכולל מספר שלבים, במהלכם הופך חומר הגלם למוצר סופי.	Manufacturing Process	תהליך ייצור
שיטת חישוב המלווה במערכת החשבונאית, אשר משמשת את הנהלת החברה / העסק בקביעת עלויות ייצור ליחידת מוצר או ליחידת ייצור כבסיס למדיניות המחרה.	Costing	תמחיר
תמחיר הזמנה מתאים למפעל העוסק בייצור מוצרים או שירותים מיוחדים ולא סטנדרטיים אותם הוא מייצר לפי הזמנה ותהליכי הייצור הקשורים בביצוע ההזמנות ניתנים לזיהוי מדויק. במקרים אלו ניתן לשייך את העלויות הישירות (חומרים + עבודה) לכל הזמנה ואילו את העקיפות יש להעמיס על בסיס מסוים.	Job - Lot Costing	תמחיר הזמנה
תמחיר המבוסס על נתונים ממשיים מהעבר. תמחיר שבו נרשמות העלויות לאחר שהוצאו בפועל, ורק אז נעשה סיווגן, קיבוצן וניתוחן.	Historical Costing	תמחיר היסטורי
תמחיר ישיר מייחס לעלות המוצר רק את העלויות המשתנות ואילו הקבועות מתייחסות לתקופה.	Direct Costing	תמחיר ישיר

הסבר	המונח		
<p>תמחיר מבוסס פעילויות Activity Based Costing</p> <p>הינו ביטוי לתפיסה הניהולית של ניהול מבוסס פעילויות : Activity Based Management</p> <p>שיטת ABC מתמקדת במיפוי הפעילויות של הארגון העסקי והגדרת גורמי העלויות. הדגש מושם על האופן שבו נצרכים המשאבים על ידי הפעילויות השונות. קיימים ארבעה צעדים עיקריים ביישום שיטת ABC :</p> <p>1. זיהוי ומיפוי הפעילויות. 2. הגדרת מחוללי העלות (Cost Drivers). 3. צבירת עלויות בעלות מכנה פעילות משותף למאגרי פעילויות, (Activity Pools). 4. הקצאת העלויות ממאגרי הפעילות על המוצרים השונים על בסיס השימוש (צריכה) בפעילויות.</p>	Activity Based Costing	תמחיר מבוסס פעילויות ABC	.27

הסבר	המונח		
<p>תמחיר שבו עלויות הייצור, בין קבועות ובין משתנות, מוקצות לסחורות השונות בשלביהן השונים: כגון לסחורות שנמכרו, לסחורות שבמלאי ולסחורות בתהליך.</p>	<p>Absorption Costing</p>	<p>תמחיר ספיגה</p>	<p>.28</p>
<p>בתמחיר תהליך מניחים כי המפעל מייצר מספר רב של יחידות ממוצר אחד בתהליך ייצור סטנדרטי העובר בדרך כלל מספר שלבים. כל יחידת מוצר צורכת אותה כמות של חומרים, עבודה ועקיפות ולכן אין צורך בזיהוי היחידות הבודדות.</p>	<p>Process Costing</p>	<p>תמחיר תהליך</p>	<p>.29</p>
<p>המונח תהליך מתייחס לשלבים השונים בייצור. כל שלב מתבצע במחלקה הנחשבת במערכת התמחיר כמרכז עלות. בכל מחלקה נצברים נתונים על עלויות והיקף התפוקה בתקופה מסוימת והעלות ליחידת מוצר מחושבת בכל מחלקה בנפרד.</p>			
<p>שיטת תמחיר תקן מיועדת לסייע בבקרת עלויות הייצור. בשיטה זו קובעים מראש מה צריכה להיות עלות יחידת מוצר על כל מרכיביה על בסיס תקנים. זאת להבדיל מתמחיר היסטורי המספק מידע רק על נתונים שנרשמו בפועל. לאחר קביעת עלות תקנית, נערכות השוואות שוטפות במהלך התקופה ובסופה, בין העלות בפועל לבין העלות התקנית. ההשוואה מאפשרת לאתר קיומן של סטיות מהתקן.</p>	<p>Standard Costing</p>	<p>תמחיר תקן</p>	<p>.30</p>

הסבר	המונח	
<p>בתמחיר תרומה, עלות המוצר כוללת עלויות עקיפות משתנות בלבד ואילו כל העלויות העקיפות הקבועות בייצור נכללות בדו"ח רווח והפסד בין העלויות התקופתיות האחרות. לפיכך, עלות המכירות והמלאי במאזן כוללים עלויות ייצור משתנות בלבד ואינם כוללים עלויות ייצור קבועות.</p>	<p>Contribution Costing</p>	<p>31. תמחיר תרומה</p>
<p>כל סוג של פעילות שבה עוסקת ישות עסקית או ארגון. לרוב מושתת על סדרה של פעילויות (שלבנים) בעלי קשרי גומלין, אליהן מוזרמים משאבים (הון, ידע, עובדים, מכונות) לצורך הפיכת תשומות לתפוקות (מוצרים ו/או שירותים).</p>	<p>Operation</p>	<p>32. תפעול</p>
<p>עלות הנוצרת במהלך ייצור של מוצר או שירות ותורמת לו, אך אין אפשרות לשייכה ישירות לתהליך. שיוכה נעשה, לפיכך, ע"י העמסה יחסית לפי שיטת התמחיר הנהוגה במפעל או לפי אומדן קבוע מראש.</p>	<p>Overhead</p>	<p>33. תקורה</p>
<p>משמשים את התמחיר לפי תקן. כגון: עלות ליחידת ח"ג או עלות ש"ע ישירה. התקנים מבטאים את העקרונות והמדיניות הבסיסית המשמשים מודד לאומדן עלות, להכרה בעלות ולדיווח עלויות.</p>	<p>Cost Accounting Standards</p>	<p>34. תקני מחיר</p>
<p>משמשים את התמחיר לפי תקן. נקבעים על ידי חישובים הנדסיים, תצפיות ונתוני העבר. לדוגמא: כמה יחידות ח"ג צורכת יחידת תפוקה, או כמה ש"ע ישירות יש להשקיע לשם ייצור יחידת תפוקה.</p>		<p>35. תקנים פיזיים</p>

הסבר	המונח		
<p>התקציב הינו תחזית של פעולות מתוכננות המהווה תכנית לשימוש יעיל במקורות מכל סוג שהוא.</p> <p>זוהי תכנית פעולה מפורטת היכולה להתייחס לפירמה, למשק, למוסד, לארגון וגם לפרט - כשהיא מוצגת במונחים פיזיים וכספיים. תקציב נערך לרוב לתקופה קצרה יחסית (לשנה או לרבעון) והיא חלק מתכנון לטווח ארוך יותר. התקציב מבטא את מטרותיו של הארגון במונחי תשומות ותפוקות ומהווה חלק חשוב במערכת הכלים הניהוליים שלו.</p>	Budget	תקציב	.36

מונחים מרכזיים במימון וניתוח כדאיות

הסבר	המונח	
מצב בו לא ניתן לאמוד את הסיכויים למצבים אפשריים ולא ניתן לקבל התפלגות של הסתברויות לגביהן. במקרה זה המשקיע צריך לבסס את החלטותיו על אינטואיציה, ניחוש או הימור.	Uncertainty	אי ודאות
דרוג תכניות על פי התוצאות שהתקבלו בכל אחד מהמבחנים בהן הועמדו (כמו: עני"ג, שת"פ, מדד רווחיות).	Investment Grade	דירוג השקעות
ההון הזר כולל את כל מקורות ההון שאינם משתתפים בבעלות על החברה. הון זה מייצג את כל אותם מקורות מימון אשר החברה לוותה כדי לממן את פעילותה העסקית.	Debt Capital	הון זר
כסף המושקע בעסק או במפעל חדש שבו הסיכון הוא בהכרח גבוה יותר מאשר בעסק שיש לו עבר מוכח, תוך תקווה ששיעור ההחזר על ההשקעה יהיה גבוה יותר ויצדיק את סיכון היזמים.	Risk Capital	הון סיכון
הון המייצג בעלות וכולל את כל המקורות המשתתפים בבעלות על החברה וברווחיה.	Equity Capital	הון עצמי
מונח המציין כל נכס קבוע שאינו נצרך באופן חד-פעמי אלא משתתף באופן חוזר בתהליך ייצורם של מוצרים אחרים.	Physical Capital	הון פיזי
כינוי לנכסים הכספיים לכל סוגיהם וצורותיהם (כסף, ני"ע, וכו'), להבדיל מהון פיזי המהווה את אחד מגורמי הייצור.	Financial Capital	הון פיננסי

הסבר	המונח		
<p>תהליך של המרת ערך הכנסות או הוצאות עתידיות לסכום הוני שווה ערך שוטף, ע"י מציאת הערך הנוכחי של אותן הכנסות או הוצאות.</p>	Capitalization	היוון	.8
<p>כל סידור שנועד להתאים את ערכו של נכס פיננסי (חוזה, הלוואה, אג"ח, פוליסת ביטוח, תכניות חסכון וכו'). או של שכר עבודה, מחיר, השקעה וכו' לשינויים במחירים, בדרך כלל בשל אינפלציה (מנגנון שמירת ערך של נכס פיננסי, שכר וכו').</p>	Linkage	הצמדה	.9
<p>וויתור על מקורות כספיים בהווה במטרה ליצור רווחים בעתיד אשר יפצו את המשקיע על הוויתור הראשוני ועל הסיכון הכרוך בו.</p>	Investment	השקעה	.10
<p>בהשקעות, מדד המצביע על הערך הנוכחי הנקי לכל שקל של השקעה. המדד מחושב על ידי חלוקת הערך הנוכחי הנקי של תקבולי המזומן נטו (מונה) בערך הנוכחי הנקי של ההשקעה (מכנה). תכנית שמדד הרווחיות שלה גדול מ-1 היא תכנית השקעה כדאית.</p>	Profitability Index	מדד רווחיות	.11
<p>מחיר ההון של החברה הינו העלות של כל מרכיבי ההון המשמשים את השקעות החברה. מתקבל כממוצע משוקלל של מרכיבי ההון בחברה הכוללים הון עצמי והון זר כמשקלו של כל אחד מהם מייצג את חלקו היחסי בסך ההון של החברה.</p>	Cost of Capital	מחיר הון (של החברה)	.12

הסבר	המונח		
שיטה על פיה מחשבים את משקלו היחסי של כל מקור מימון מתוך סה"כ המקורות ומכפילים אותו בשיעור הריבית של אותו מקור. על ידי סיכום המכפלות יתקבל מחיר ההון המשוקלל.	Weighted Cost of Capital	מחיר הון משוקלל (שיטת)	.13
המחיר שהחברה תשלם בעד מקור המימון השולי העומד לרשותה.	Marginal Cost of Capital	מחיר הון שולי	.14
גיוס והספקה של כספים למטרה כלשהי כגון גיוס הון לחברה על ידי הנפקה של מניות, אגרות חוב או שטרות, או גיוסו ממקורות עצמיים או במשא ומתן עם משקיע. מקובל לכנות את מקורות המימון על פי מגזרי המשק (מימון פרטי, מימון ציבורי, עסקי ובינלאומי), עפ"י מקורותיו או טווח הזמן שהוא מתייחס אליו (טווח בינוני וארוך).	Financing	מימון	.15
מקדם החזר ההון עונה על השאלה, מה הם הסכומים התקופתיים אשר יש להחזיר מידי תקופה (קרן וריבית) על מנת לפרוע הלוואה שהתקבלה.	Capital Recovery Coefficient	מקדם החזר הון	.16
המקורות מהם יכולה פירמה לשאוב הון כדי לממן את פעולותיה (הון עצמי, הון זר).	Sources of Capital	מקורות הון	.17
מי שרוכש נכס כלשהו מתוך כוונה לקבלת תשואה עליו בצורה של ריבית, דיווידנד, רנטה או גידול הוני.	Investor	משקיע	.18

הסבר	המונח	
<p>הסיכון הטמון בהחלטה על השקעה מסוג מסוים ובזמן מסוים. הסיכון יכול לנבוע מהעובדה שההשקעה לא תיתן את התשואה הצפויה או שתתבצע בזמן הלא נכון עפ"י תנאי השוק.</p>	Investment Risk	<p>19. סיכון השקעות</p>
<p>קריטריון להערכת השקעות, בבחינת תכניות השקעה. שיטת הערך הנוכחי הנקי מבוססת על היוון כל תזרים המזומנים (כולל ההשקעה עצמה) לערכים של היום (שנה 0) לפי מחיר ההון הממוצע של החברה. תכנית ההשקעה הינה כדאית אם הערך הנקי שלה חיובי או שווה ל-0, ולהיפך. בהשוואה בין תכניות - תכנית הנותנת את הערך הנוכחי הנקי הגבוה ביותר היא העדיפה.</p>	Net Present Value (NPV)	<p>20. ערך נוכחי נקי ענ"נ (שיטת)</p>
<p>הערך של סכום מסוים, המשולם היום, כפי שיהיה במועד מסוים בעתיד לאחר שיצבור ריבית דה-ריבית במשך תקופה מסוימת.</p>	Future Value (FV)	<p>21. ערך עתידי</p>
<p>הכנסה או תשואה שנוכחה ממנה השפעת האינפלציה.</p>	Real Gain	<p>22. רווח ריאלי</p>
<p>מחיר המשולם עבור השימוש בכסף שנלקח כהלוואה, או שניתן כאשראי במסגרת יחידת זמן.</p>	Rate of Interest	<p>23. ריבית (שער הריבית)</p>
<p>הריבית האמיתית המשולמת בפועל על הלוואה, או על קניה בתשלומים תוך התחשבות במועדי חיוב הריבית ובעמלות וההיטלים המתווספים אליה.</p>	Effective Interest Rate	<p>24. ריבית אפקטיבית</p>

הסבר	המונח		
<p>הריבית הנקובה. הריבית בה נוקבים בעת הגדרת תנאי ההלוואה בין המלווה ללווה - בעת לקיחת הלוואה מהבנק או בעת קניה בתשלומים, ללא התחשבות במועדי החיוב של הריבית ובעמלות הכרוכות בכך.</p>	Nominal Interest	ריבית נומינלית	.25
<p>הריבית שנקבעה לעסקה פיננסית ממנה נוכה שיעור האינפלציה בתקופה המוגדרת, (להבדיל מריבית נומינלית).</p>	Real Interest	ריבית ריאלית	.26
<p>מערכת שבה מועברים משאבים מיחידות חוסכות ליחידות משקיעות באמצעות מתווכים פיננסיים. שווקים שבהם חברות וממשלות מגייסות כספים לטווח ארוך בין אם על ידי הלוואות ובין אם ע"י הון בעלים - מחוסכים לטווח ארוך (קרנות פנסיה, חברות ביטוח וגורמים אחרים).</p>	Capital Market	שוק ההון	.27
<p>השיטה מחשבת את ערכם הנוכחי של סכומים כספיים הצפויים להתקבל בעתיד תוך התחשבות בגורם הזמן ובריבית של המשקיע.</p>	Capitalization	שיטת ההיוון	.28
<p>שיטה לפיה מדורגות התכניות לפי היחס שבין סה"כ התקבולים וההשקעה הראשונית.</p>		שיטת התקבולים לשקל השקעה	.29
<p>שער הריבית אשר יביא את הענ"נ של תכניות ההשקעה לאפס. הוא מבטא את אותו מחיר הון גבולי שמעליו לא כדאי להשקיע בפרויקט ומתחתיו כדאי.</p>	Internal Rate of Return (IRR)	שיעור תשואה פנימי (שת"פ) - שיטת	.30
<p>שיעור הריבית או שיעור התשואה שלפיו נעשה תהליך ההיוון, כלומר: שער הריבית המשמש כדי להמיר סדרה של תשלומים עתידיים לערך נוכחי יחיד.</p>	Capitalization Rate	שער היוון	.31

הסבר	המונח	
<p>תנועת כספים המייצגת סדרת תשלומים ותקבולים במזומן הכרוכה בפעילות של ישות עסקית, בפרויקט או בעסקה, תוך חישוב מפורט של כל הסכומים והמועדים של כל תשלום וכל תקבול במשך תקופת זמן מוגדרת.</p>	Cash Flow (CF)	<p>.32 תזרים מזומנים</p>
<p>תכניות אשר ביצועה של אחת מהן אינו משפיע על ביצועה של השנייה.</p>		<p>.33 תכניות השקעה בלתי תלויות זו בזו</p>
<p>תכניות אשר ביצועה של אחת מצריך את ביצועה של השנייה.</p>	Contingent Projects	<p>.34 תכניות השקעה משלימות</p>
<p>תכניות השקעה אלטרנטיביות, כאשר יש לבצע רק אחת מהן.</p>	Mutually Exclusive Projects	<p>.35 תכניות השקעה מתחרות (המוציאות זו את זו)</p>
<p>השיטה בודקת כמה זמן חולף מרגע ההשקעה ועד להחזרת כספי ההשקעה לכיסו של המשקיע.</p> <p>לפי קריטריון החזר ההשקעה, ככל שההשקעה מחזירה את עצמה מהר יותר, היא טובה יותר ולהיפך. ניתן להשתמש בשיטה כמדד לקבלת תכניות השקעה או לדחייתן.</p>	Payback Period	<p>.36 תקופת החזר ההשקעה (תקופת פרעון)</p>
<p>ההכנסה שמקבל משקיע בפועל על השקעתו.</p>	Return, Yield	<p>.37 תשואה</p>

ביבליוגרפיה מומלצת

הביבליוגרפיה המומלצת מופיעה בחלוקה לנושאים: מבוא לכלכלה, חשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית - תמחיר, מימון וניתוחי כדאיות.

מבוא לכלכלה :

1. אורון יצחק, מארק נילי, עופר גליה, 1995. **מבוא לכלכלה - מיקרו כלכלה**. הוצאת עמיחי.
2. אורון יצחק, מארק נילי, עופר אמירה, 1997. **מבוא לכלכלה - מאקרו כלכלה**. הוצאת עמיחי.
3. גרוס נחום, 1994. **מבוא לכלכלה**. הוצאת אקדמון.
4. וקרמן אהרון, 1997. **מבוא לכלכלה**. הוצאת אח.
5. זימון יאיר, 1997. **יסודות הכלכלה**. הוצאת דיונון.
6. זימון יאיר, הירש נורית, 2002. **מבוא לכלכלה**. הוצאת רונאל.
7. זימון יאיר, הירש נורית, 2007. **כלכלה הנדסית**. כלכלה, מימון וכדאיות **השקעות**. הוצאת אורט.
8. זימון יאיר, פפר דפנה, 2001. **ספר השאלות הגדול במבוא לכלכלה מיקרו**. הוצאת לומדון.
9. יניב גדעון, 1982. **מבוא לכלכלה - מיקרו**, יחידות 1-6. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
10. נחמיאס אריה, 2000. **מבוא למאקרו כלכלה**. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

חשבוונאות פיננסית :

1. לוי מירה, בשן חנן, ברגינר עירית. 2003. **כלכלה הנדסית. חשבוונאות פיננסית וניהולית.** הוצאת מפ"ט עמל.
2. מורן ווקרמן, 2000. **מבוא לחשבוונאות.** הוצאת אח.
3. מורן ווקרמן, 1993. **חשבוונאות 1-2.** הוצאת אח.
4. מורן ווקרמן, 1988. **נוהלי עסקים וסחר.** הוצאת אח.
5. אוגדן מערכי שיעור - רשת עמל.

חשבוונאות ניהולית - תמחיר :

1. אינהורן ראובן, 1997. **תמחיר הלכה ולמעשה.** הוצאת צ'ריקובר.
2. בניסטי גילה, 2001. **תמחיר - חשבוונאות ניהולית - מדריך יישומי.** סדרת מינהל עסקים. הוצאת לוגיק.
3. ברגינר עירית, 2001. **ניהול עסקי - חשבוונאות, תמחיר, מימון וניתוחי כדאיות.** סדרת מינהל עסקים. הוצאת לוגיק.
4. גולדשמיט יעקב, 1994. **תורת התמחיר והתקציב.** הוצאת חשב.
5. לבנת יהושע, 1992. **מבוא לחשבוונאות ניהולית ותמחיר.** הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
6. לוי מירה, בשן חנן, ברגינר עירית. 2003. **כלכלה הנדסית. חשבוונאות פיננסית וניהולית.** הוצאת מפ"ט עמל.

מימון וניתוחי כדאיות :

2. * אינגבר יאיר, צרי דוד, 1993. **ניתוחי כדאיות השקעות.** המכון לפיריון העבודה והייצור.
3. * ביגר נחום, 1994. **יסודות במימון, בניהול פיננסי ובהשקעות.** הוצאת תמר.
4. * ברגינר עירית, 2001. **ניהול עסקי - חשבונאות, תמחיר, מימון.** סדרת מינהל עסקים. הוצאת לוגיק.
5. * ברגינר עירית, בשן חנוך, 2002. **מימון וניתוח כדאיות.** הוצאת מפ"ט עמל.
6. * זימון יאיר, הירש נורית, 2007. **כלכלה הנדסית. כלכלה, מימון וכדאיות השקעות.** הוצאת אורט
7. * נחמיאס אריה, 1997. **תורת המימון - חלק ד'.** הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

* **הביבליוגרפיה המומלצת מיועדת למורה.**